

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА КУЛЬТУРИ

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

**з дисципліни
«Наукові комунікації у фаховій діяльності»**

Освітньо-професійна програма: «Безпека інформаційних і комунікаційних систем»,
«Системи технічного захисту інформації, автоматизація її обробки», «Адміністративний менеджмент у сфері захисту інформації»

Галузь знань: 12 «Інформаційні технології»

Спеціальність: 125 «Кібербезпека»

Укладач:
доцент кафедри української мови та культури
Уляна КОШЕТАР

Конспект лекцій розглянутий та схвалений
на засіданні кафедри української мови та культури
Протокол № 10 від « 23 » вересня 2021 р.
Завідувач кафедри _____ Світлана ЛИТВИНСЬКА

МОДУЛЬ №1 «Наукова мова як комунікативний феномен»

Лекція №1

Тема 1. Наукові комунікації в суспільстві знань: сучасний стан і проблеми розвитку

План

1. Вступ. Мета і завдання курсу. Міждисциплінарний підхід до вивчення наукових комунікацій у фаховій діяльності.
2. Науковий потенціал незалежної України.
3. Престижні міжнародні та національні премії в галузі науки.
4. Роль стартапів у сучасному світі і в Україні.
5. Значення наукових комунікацій у XXI столітті.

1. Вступ. Мета і завдання курсу. Міждисциплінарний підхід до вивчення наукових комунікацій у фаховій діяльності.

та цінності освіти. Формується новий образ знання, новий образ фахівця та освіти як такої. Ми є свідками й учасниками формування рис нової соціальної реальності з іншими вимірами простору й часу, новими швидкостями та небаченими раніше можливостями у вивченні світу, розумінні людської природи, досягненні нових стандартів життя.

Сьогодні продукування знань – головне джерело економічного зростання розвинутих держав, а освіта та наука оголошені стратегічними в сучасному світі. Отже, завдання вищої школи України – готувати фахівців нового покоління, які включені у світовий науковий простір, уміють грамотно комунікувати з представниками інших народів та культур.

Необхідність формування навичок ефективного відбору та використання мовних засобів у конкретній науково-професійній ситуації вимагає максимального наближення навчання до реальних умов комунікації. Зважаючи на те, що університет сьогодні готує не просто фахівців конкретної галузі, але й фахівців, орієнтованих на наукову діяльність, формування відповідної комунікативної наукової компетенції – важливе завдання навчального процесу.

Місце дисципліни в системі професійної підготовки фахівця. Розвинуті комунікативні навички вченому потрібні для продукування наукових ідей і, що не менш важливо, для оформлення винаходів, їх презентації різноцільовим групам. Саме тому під час вивчення курсу наголошується на важливості високого рівня володіння сучасною українською літературною мовою в житті науковця, а також уміння створювати та проводити презентації, використовувати візуальні комунікації та інфографіку, готувати інформаційні матеріали про результати наукової діяльності для засобів масової інформації, професійно вести наукову дискусію та працювати з аудиторією з урахуванням інтерактивних методів.

Мета та завдання. *Метою курсу* є набуття магістрантами теоретичних відомостей та практичних навичок наукової комунікації відповідно до новітніх вимог.

Завдання:

- розкрити суть, мету та завдання наукових комунікацій у сучасному світі;
- з'ясувати роль наукових шкіл у процесі становлення особистості науковця;
- відстежити інтелектуальні здобутки українців у контексті світових досягнень;

- розширити знання про науковий стиль сучасної української літературної мови, його сферу використання, різновиди, жанри;
- сформувані усвідомлення важливості лексикографічної компетентності у науковій компетентності науковця;
- удосконалити знання з лексичних та граматичних норм сучасної української літературної мови, що важливі в науковому дискурсі;
- підвищити культуру писемного та усного наукового мовлення;
- сформувані розуміння особливостей наукової комунікації в інтернеті;
- розвивати творче мислення студентів;
- виховувати повагу до української літературної мови та мовних традицій та сформувані чітке розуміння ролі державної мови у професійній діяльності;
- надати необхідні відомості про сучасні виклики науки в Україні й прогнози щодо майбутньої ролі та перспектив наукової комунікації у світі.

Під час навчання мають формуватися такі **компетентності**:

- ❖ *мовна*, що передбачає засвоєння мовної системи як цілісності;
- ❖ *мовленнєва* – засвоєння закономірностей функціонування мовних форм у конкретних мовних ситуаціях;
- ❖ *термінологічна* – оволодіння принципами мовного аналізу терміносистем;
- ❖ *лексикографічна* – набуття навичок опрацювання лексикографічних та електронних джерел наукової інформації, а також самостійного їх укладання;
- ❖ *комунікативна* – уміння і навички користування мовою в конкретних ситуаціях спілкування, уміння формувати власну програму мовленнєвої поведінки;
- ❖ *риторична* – побудова комунікативних стратегій і ситуацій з урахуванням етичних і естетичних доміант, національно-культурних традицій;
- ❖ *соціокультурна* – розширення світогляду, розуміння соціальних проблем, пов'язаних із мовно-культурним розвитком суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс пов'язаний з іншими дисциплінами, які студенти вивчали в попередніх семестрах: «Українська мова», «Історія та культура України», «Основи наукових досліджень», «Інформаційні технології», «Філософія», «Психологія ділового спілкування», «Етика ділового спілкування».

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля, а саме “Наукова мова як комунікативний феномен”.

2. Науковий потенціал незалежної України

Наукові та технічні ресурси держави є найпотужнішими інструментами досягнення соціальних, політичних та економічних цілей. Один з президентів Національної академії наук США Ф. Лендлер сформулював цю думку так: “Наша економіка повинна базуватися не на природних ресурсах, а на розумах і на застосуванні нового знання”. Пізніше ця ідея була розвинута в законі США про національну наукову політику, її організаційні принципи та пріоритети.

У 1990 році в Україні було зосереджено 6,5 % світового науково-технічного потенціалу при кількості населення, що становило лише 0,1% від світової. Хоча цей потенціал за роки незалежності суттєво зменшився (за оцінками НАНУ – у 2,3 – 3 рази), Україна й дотепер залишається інтелектуально потужною країною – за даними ЮНЕСКО, за рівнем інтелектуального капіталу країна, наприклад, у 2007 році посідала 23 місце у світі (Фінляндія – 1, США – 13).

Проте Україна не змогла адекватно відредагувати на історичні виклики нової (інформаційної) економіки, де основний наголос ставиться на людські ресурси, ключовою характеристикою яких є інтелектуальний потенціал.

Зміни, які відбувались у сфері науки протягом останнього десятиріччя, були неоднозначними й суперечливими. Гострі соціально-економічні проблеми перехідного періоду негативно вплинули на стабільність роботи більшості наукових установ. Уже на

початку 1990-х рр. окреслилася стійка тенденція до скорочення чисельності спеціалістів. Відбувалося це значною мірою за рахунок провідних учених і здібної молоді. За перші роки незалежності на роботу за кордон виїхало понад 6 тис. учених. Особливо відчутні втрати серед генетиків, фізиків-теоретиків, фізіологів, біохіміків. Значно скоротилася кількість працівників у науково-дослідних установах Міністерства машинобудівної промисловості, Міністерства енергетики, Міністерства промисловості, Міністерства охорони здоров'я, Національної академії наук. Основними причинами відпливу спеціалістів з наукової сфери було погіршення умов праці, стрімке зниження реальної заробітної плати та престижу наукової діяльності, посилення попиту на висококваліфікованих спеціалістів в інших галузях господарства в комерційних структурах [2.1, 10].

Зміни, які відбувались у науковій сфері країни, так чи інакше пов'язані з її фінансуванням. Щорічні витрати на одного науковця в Україні не перевищують 700 доларів США, тоді як в Ізраїлі – 41 тис., у Південній Кореї – 60 тис., у США – 180 тис. Вітчизняні науковці мають обладнання та інформації в сто разів менше, ніж західні колеги. Доступ до найновішої інформації має фактично лише 1 % фахівців. Залишалася малою реальна заробітна плата науковців. За таких обставин наука не дає і не може давати належної практичної віддачі, що особливо небезпечно в умовах нової хвилі науково-технічного прогресу, який спирається на досягнення в галузі мікроелектроніки, інформатики, біотехнології, освоєння космічного простору ...